

ADOPTAREA DECLARAȚIEI PRIVIND SUVERANITATEA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA - UN ACT DE UN CURAJ CIVIC DEOSEBIT

Discursul Președintelui Parlamentului Mihai Ghimpu, Președinte interimar al Republicii Moldova, la ședința festivă a Parlamentului, consacrată aniversării a 20-a de la adoptarea Declarației Suveranității

Stimați colegi-deputați, domnilor miniștri, onorați membri ai corpului diplomatic, doamnelor și domnilor,

Azi se împlinesc douăzeci de ani de când a fost adoptată Declarația Suveranității de către primul parlament democratic al Republicii Moldova. Data de 23 iunie 1990 a intrat în istoria noastră modernă drept unul din principalele puncte de reper, de la care, după decenii de totalitarism, am pornit pe calea democratică de dezvoltare, pe calea aplicării și respectării principiilor de care se conduce întreaga lumea civilizată.

Circumstanțele adoptării acestui act istoric – Declarația Suveranității – sunt cunoscute de toată lumea. Țin doar să vă readuc în memorie evenimentele principale, care se desfășurau acum mai bine de două decenii în spațiul nostru geopolitic. Uniunea Sovietică se afla în pragul colapsului. Conducerea ei făcea eforturi disperate

pentru a o menține pe linia de plutire. Se căutau căi de renovare a principiilor de constituire a Uniunii, de reanimare a Contractului unional.

Pe de altă parte, în fostele republici unionale lua amploare mișcarea de eliberare națională. Încă în anul 1988-1989 Lituania, Letonia și Estonia au adoptat declarații privind suveranitatea lor de stat. Georgia adoptase o asemenea declarație în mai 1990. La 12 iunie același an o declarație similară era semnată de Congresul Deputaților poporului din Republica Sovietică Federativă Socialistă Rusă.

Astfel, RSS Moldova a devenit a șasea republică unională, care, la 23 iunie 1990, își declara suveranitatea. Au urmat, în iulie, Ucraina și Belarus, iar apoi și celelalte foste republici unionale. Până la adoptarea Declarației de Independență din 27 august 1991 rămânea mai bine de un an, iar până la data dispariției de pe harta lumii a URSS – 26 decembrie 1991 – mai avea să treacă un an și jumătate.

În aceste condiții, desigur, **adoptarea Declarației privind suveranitatea de stat a Republicii Moldova constituia un act de un curaj civic deosebit**, de o responsabilitate majoră pentru soarta republicii și a cetățenilor ei. Mai ales în situația, când erau cunoscute evenimentele sângeroase, care au însoțit declararea suveranității în Țările Baltice și în Georgia.

Iată de ce merită toată stima, aprecierea și recunoștința membrii corpului de deputați din Parlamentul Republicii Moldova de legislatura a XII-a, care au stat la leagănul suveranității și independenței statului nostru. Majoritatea dintre ei fiind personalități marcante în diverse domenii de activitate din republică, acum douăzeci de ani ei primii au exprimat dorința fermă a cetățenilor noștri de a construi un stat bazat pe lege, o societate democratică, deschisă către libertate și justiție, către alte valori majore ale omenirii. Prin această poziție cetățenească fermă deputații Parlamentului Independenței au înscris o pagină glorioasă în istoria contemporană a Republicii Moldova.

Îmi exprim și eu sentimentul de mândrie și satisfacție, pentru că în calitate de deputat în primul parlament democratic, alături de ceilalți colegi, am votat documentul de consfințire a Suveranității noastre, mi-am adus și eu modesta contribuție la trasarea căilor democratice, pe care urma să avanseze ulterior Republica Moldova în drumul său de la un trecut totalitarist spre un viitor democratic european.

Onorată asistență,

Adoptarea Declarației Suveranității a fost un proces legic și firesc, pregătit de un șir întreg de evenimente, care au precedat acest act. Încă de pe la sfârșitul deceniului opt al secolului trecut în Moldova luase amploare mișcarea de renaștere și eliberare națională, care s-a soldat în scurtă vreme cu primele realizări marcante. Am în vedere deciziile Sovietului Suprem al RSS Moldovenești, care a adoptat, la 31 august și 1 septembrie 1989, actele legislative istorice privind decretarea limbii române ca limbă de stat și reintroducerea alfabetului latin. În acest șir de evenimente,

desigur, se înscrie și adoptarea, la 27 aprilie 1990, a Decretului cu privire la instituirea tricolorului ca drapel de Stat al Republicii Moldova, și altele.

Toate aceste evenimente, precum și elanul patriotic al deputaților de atunci, au și condus la adoptarea, pe 23 iunie 1990, a Declarației Suveranității Republicii Moldova.

Reieșind din importanța istorică a Declarației, în continuare voi puncta cele mai semnificative prevederi ale acestui document, care au servit drept puncte de reper pentru mișcarea noastră ulterioară pe calea eliberării naționale, a democratizării și aderării la civilizația europeană.

Pentru prima dată în istoria contemporană acest document consfințează faptul, că suveranitatea Republicii Moldova este condiția firească și necesară a existenței statalității noastre, că izvorul și purtătorul acestei suveranități este poporul, care își exercită suveranitatea prin organul reprezentativ suprem al puterii de stat. De asemenea, pentru prima dată după un trecut totalitar, în Declarație se menționa că nici un grup de cetățeni, nici un partid politic sau altă formațiune, nici o persoană particulară nu poate să-și asume dreptul de a exercita suveranitatea în numele poporului.

În Declarație se stipula caracterul unitar și indivizibil al statului Republica Moldova, frontierele căruia pot fi schimbate numai pe baza acordurilor reciproce cu alte state suverane, în corespundere cu voința poporului, cu adevărul istoric și luându-se în considerație normele dreptului internațional.

În condițiile, când încă mai exista URSS, era foarte importantă prevederea supremației Constituției și a legilor Republicii

Moldova pe întreg teritoriul ei. Un pas îndrăzneț îl constituia și stipularea, că legile unionale acționează în Moldova numai după ratificarea lor de către organul Legislativ al Republicii, și că legile în vigoare, care contravin suveranității Moldovei, se suspendă.

Pentru viitoarele avansări pe calea independenței erau deosebit de semnificative prevederile Declarației, conform cărora se instituia cetățenia Republicii Moldova. În calitate de bază a funcționării republicii ca stat de drept, era prevăzută separarea puterii legislative, executive și celei judecătorești.

Din punct de vedere al politicii externe, care până atunci era promovată exclusiv de conducerea URSS, erau deosebit de importante stipulările că Republica Moldova este subiect egal al relațiilor și contractelor internaționale, că ea respectă Statutul Organizației Națiunilor Unite, își exprimă adevărată față de principiile și normele dreptului internațional unanim recunoscute și voința de a conviețui în pace și bună înțelegere cu toate țările și popoarele. Moldova se declara zonă demilitarizată, care să contribuie activ la întărirea păcii și securității mondiale, să participe direct la procesul european pentru colaborare și securitate, în structurile europene. Aceste stipulări au stat la baza politicii noastre externe de mai târziu, care a culminat în zilele noastre cu procesul de integrare europeană a Republicii Moldova, în calitate de subiect al comunității internaționale cu drepturi depline.

Declarația Suveranității, de asemenea, punea bazele perfecționării viitoare a întregului cadru național legislativ și normativ, servea drept punct de pornire pentru elaborarea și adoptarea noii Constituții a republicii noastre.

Toate aceste momente, punctate mai sus, ne demonstrează faptul, că importanța adoptării Declarației Suveranității pentru dezvoltarea de mai departe a republicii nu poate fi subestimată. Ea a fost și este apreciată ca un motiv esențial de intensificare a mișcării de eliberare națională, politică și socială, ca o hotărâre istorică, care a pregătit în fond terenul pentru proclamarea Independenței Republicii Moldova de către Parlamentul de la Chișinău în ziua de 27 august 1991, a constituit încununarea eforturilor a sute de mii de patrioți, care au luptat pentru deșteptare națională, democratizare și europenizare a republicii noastre.

Ne bucură faptul, că azi, peste două decenii de la adoptarea Declarației Suveranității, Parlamentul de la Chișinău, Alianța pentru Integrare Europeană și componentele ei politice s-au încadrat plenar, la o nouă etapă istorică, în activitatea de realizare a idealurilor Suveranității și Independenței Republicii Moldova, de renaștere a ei în familia frățască a popoarelor Europei civilizate.

În același context se înscrie și efortul de restabilire a principalului document al suveranității noastre – Declarația de Independență, adoptată la 27 august 1991 și distrusă în timpul evenimentelor din 7 aprilie 2009. Restabilirea – acest act de dreptate istorică, precum se știe, a avut loc în cadrul ședinței solemne din 26 aprilie curent, când deputații Parlamentului Independenței, prezenți la acea ședință, și-au depus din nou semnăturile pe actul fundamental al independenței și suveranității noastre.

De asemenea, convocarea Parlamentului în ședința festivă cu membrii primului Legislativ, semnatari ai Declarației

Suveranității și Declarației de Independență, constituie o dovadă clară a faptului că Alianța pentru Integrare Europeană, atât în politica sa internă, cât și în cea externă, se călăuzește în activitatea sa de prevederile conceptuale expuse în aceste două documente istorice.

Doamnelor și domnilor,

La ședința festivă de azi au fost invitați deputații primului parlament democratic al Republicii Moldova și membrii actualului corp legislativ, membrii guvernului, reprezentanții structurilor centrale de stat, conducătorii raioanelor și ai primăriilor municipale și orășenești, reprezentanți ai corpului diplomatic acreditat în Moldova, ai organizațiilor de creație, ai mediului academic și universitar, ai societății civile etcetera. Țin să aduc mulțumiri tuturor celor

prezenți pentru bunăvoința de a participa la ședința festivă, consacrată aniversării de 20 de ani de la adoptarea Declarației Suveranității, să vă transmit sincere cuvinte de felicitare cu ocazia comemorării acestui eveniment de importanță majoră pentru Republica Moldova.

Este de datoria noastră, atât a actualului corp de legistatori, cât și a organelor executive, a tuturor celor implicați în sfera educației, științei, creației artistice, a tuturor verigilor societății civile, să urmăm pe calea începută de autorii și promotorii Declarației Suveranității, să promovăm societatea pe o treaptă calitativ nouă, să edificăm un stat cu adevărat democratic, european, cu cetățeni liberi, demni de un trai decent și prosper.

Vă mulțumesc.